

A photograph of the Helsinki cityscape, showing a mix of historic and modern architecture along the waterfront. A large construction crane is visible in the background. The image is partially obscured by dark blue geometric shapes.

Helen haluaa rakentaa Suomelle kilpailuedun älykkäällä, joustavalla ja markkinaehtoisella energiajärjestelmällä

13. SYYSKUUTA 2024

Suomen sähkömarkkinoilla on riittävästi energiaa ja se on keskimääräisesti edullista mutta aiempaa volatiilisempaa. Myös uutta uusiutuvaa tuotantoa on edelleen rakenteilla. Samaan aikaan tehoa ylläpitävää tuotantoa on poistunut markkinoilta. Joustoilla ja erilaisilla sähkövarastoilla voidaan kompensoida poistunutta tehoa hyvin merkittävässä määrin.

Helenin näkemyksen mukaan nykyinen sähkömarkkinamalli, energy only, toimii uusiutuvan energian tarjonnan lisääntyessä, ja markkinaehtoista hinnoittelujärjestelmää muuttavalle tukijärjestelmälle eli kapasiteettimekanismille ei ole tarvetta. Siirtymä pois vakaiden hintojen fossiilitaloudesta on ollut suunniteltua nopeampaa aiheuttaen suuria hinnanvaihteluja, joihin markkina ei ole vielä ehtinyt sopeutua. Kasvanut volatiilisuus on kuitenkin olennainen osa ja samalla kannustin, kohti vihreää siirtymää ja uusiutuvaa energiaa. Pidemmällä aikavälillä markkina korjaa itse itsensä, sillä hinnanvaihtelut luovat kannusteen investoida erilaisiin tuotannon ja kysynnän joustokävykkyyksiin, jotka ajan kuluessa mahdollistavat fossiilisista energialähteistä luopumisen ja polttamiseen perustuvien energialähteiden käytön vähentämisen Suomen tavoitetasoille.

Mahdolliset uudet hinnanmuodostumiseen vaikuttavat tukimekanismit voivat estää vihreän siirtymän kannalta kriittisen joustavan ja puhtaan energiamarkkinan syntymisen. Parhaimmillaan joustava ja puhdas energiamarkkina voi olla Suomelle uusi merkittävä kilpailuetu, ja meillä on mahdollisuus luoda Suomesta joustavan ja vihreän teollisuuden mallimaa. Sähkön kysynnän kasvaessa investointihalukkuus uuteen tuotantoon lisääntyy, ja volatiilisuuden kannustamana rakentuva jousto tasaa tehon riittävyttä.

Helen ei pysty käytettävissä olevien julkisten tietojen perusteella arvioimaan tehovajeen todennäköisyyttä. Mikäli viranomaisten ja kantaverkosta vastaavan Fingridin käytettävissä olevien laajempien tietojen ja selvitysten perusteella Suomessa on selkeä tehovaje ja tehopulan uhka on ilmeinen, tulisi tilanteeseen hakea ratkaisua esimerkiksi joustavaan kapasiteettiin kohdistetuilla investointituilla. On tärkeää, että keinoista riippumatta minimoidaan negatiiviset vaikutukset markkinaehtoisen joustomarkkinan syntymiseen ja energian hinnanmuodostumiseen.

Helen ei kannata mitään energian tuottamiseen kohdistuvia tuotantotukia, kuten kapasiteettimekanismeja. Energiantuotantoon kohdistetut takuu- ja minimihinnat ovat yhteiskunnalle kalliita, vääristävät markkinaehtoista hinnanmuodostumista sekä syrjäyttävät markkinalta edullista uusiutuvaa energiaa.

Asiakaskeskeisyys sähkömarkkinamallin kriteerinä

Asiakkaat, teollisuus ja yhteiskunta hyötyvät parhaiten toimivasta ja avoimesta sähkömarkkinasta. Markkinaehtoisuus kannustaa erityyppisten joustojen tuloa markkinoille, mikä hyödyttää kaikkia osapuolia.

Helenin näkemyksen mukaan nykyisellä energy only mallilla sähkön keskihinta pysyy tehokkaimmin mahdollisimman edullisella tasolla. Kaikki markkinahinnan muodostumiseen vaikuttavat tuet rikkovat markkinoiden tehokkuutta ja sitä kautta nostavat asiakkaan sähkön hintaa tavalla tai toisella.

Kaikki asiakassegmentit voivat hyötyä hintojen vaihtelusta oman kulutusjoustopuolelta. On kuitenkin tärkeää, että pienet yritys- ja kuluttaja-asiakkaat voivat edelleenkin valita myös kiinteähintaisen sähkösopimuksen, jolloin sähkönmyyjän vastuulla on suojata asiakkaan hinta ja näin tuoda hintavakautta. Kiinteähintainen sähkösopimus on asiakkaalle vakuutus, jolla asiakkaan maksama hinta pysyy vakaana, vaikka sähkön markkinahinta voi nousta hetkittäin korkealle.

Useat keskisuuret ja suuret teollisuusasiakkaat ovat jo pitkään hyödyntäneet kulutusjoustopuolelta saaneet sitä kautta kilpailuetua. Suomella on jo nyt merkittävä kilpailuetu houkutella uutta innovatiivista vihreää teollisuutta, joka kykenee täysimääräisesti hyödyntämään lisääntyvän tuulivoiman tuomia alhaisia sähkön hintoja ja toisaalta joustava-

maan kulutuksessaan korkeiden hintojen aikaan. Tämä Suomen kilpailuetu vahvistuu entisestään lisääntyvän uusiutuvan sähkön tuotannon myötä. Esimerkiksi vety on luonteva uusi teollisuudenala, jossa varastoilla ja tuotannon joustoilla voidaan optimaalisesti hyödyntää markkinoiden volatiilisuutta. Joustavasti tuotettu vety on yksi ratkaisu energijärjestelmän korkeaan volatiilisuuteen. Toisaalta joustamattomalla prosessilla fossiilisen yhteiskunnan tyyliin tuotettu vety todennäköisesti vain pahentaa tilannetta, eikä Suomella olisi tällaisessa mallissa konkreettista kilpailuetua.

Myös koko yhteiskunta hyötyy kustannustehokkaasta energy only -mallista verrattuna useiden muiden maiden hintasäädelyyn sähkömarkkinaa. Nykyistä mallia kannattaa edelleen kehittää vastaamaan paremmin kasvaneeseen volatiilisuuteen. Kysynnän ja tarjonnan tasapainotustarpeiden siirtyessä yhä lähemmäs toimitushetkeä uudella laisilla kapasiteetin ja joustavuuden toimenpiteillä on sähköjärjestelmää vakauttava vaikutus ja tuuli-voiman alassäädön kaltainen arvo.

Minkä ongelman ratkaisuun kapasiteettimekanismia tarvitaan – vai tarvitaanko?

Sähkön hinta, hintojen voimakas vaihtelu sekä sähkön riittävyys ovat olleet yhteiskunnallisen keskustelun keskiössä energiakriisistä lähtien.

Kapasiteettimekanismia on esitetty ratkaisuksi useaan eri ongelmaan: sähkön hintavaihteluiden hillitsemiseen, sähkön keskihinnan alentamiseen ja tehon riittävyyden takaamiseen. Näkemyksemme mukaan kapasiteettimekanismi voisi parhaimmillaankin olla ratkaisu vain mahdollisen tehovajeen korjaamiseen. Kuitenkin samalla tehon riittävyyden takaava mekanismi pahentaisi volatiilisuutta ja nostaisi keskihintaa, sillä osa markkinaehtoisista joustoratkaisuista jäisi toteutumatta kannattamattomina.

Liian korkeat hetkelliset sähkön hinnat voidaan ratkaista ainoastaan järjestelmän joustavuutta lisäämällä. Jouston määrä lisääntyy sähkö- ja lämpövarastojen sekä ennen kaikkea asiakkaiden ja teollisuuden kulutuksen, sekä kaupunkien kaukolämpöjärjestelmien jouston myötä. Joustoratkaisuiden tulisi antaa syntyä markkinaehtoisesti. Siirtymä pois fossiilisista polttoaineista toteutuu ainoastaan, kun uusiutuvilla energialähteillä tuotettu tuotanto ja kulutus kohtaavat. Sekä

tuotannon että kulutuksen joustokyvykkyydet ovat vihreän siirtymän välttämätön edellytys.

Näkemyksemme mukaan sähkön hinnanvaihteluihin tai keskimääräiseen hintatasoon ei pidä vaikuttaa keinotekoisesti. Historiassa tasaiset hinnat ovat olleet fossiilitalouden tuotos. Olemme siirtymässä pois perinteisestä päästöjä tuottavasta ja samalla hyvin ennustettavasta energiantuotannosta, ja aiempaa suurempi volatiilisuus on tullut jäädäkseen. Tästä Suomen tulisi pyrkiä rakentamaan itselleen kestävä kilpailuetu. Silloin olemme yhteiskuntana vihreän siirtymän voittaja. Tämän lisäksi Suomessa sähköenergian keskihinta on jo nyt Euroopan edullisimpia.

Mikäli tehovajeen arvioidaan kasvavan niin suureksi, että markkinaehtoisesti syntyvä joustokapasiteetti ei sitä ratkaise eikä uusia investointeja kapasiteettiin synny, on hyvä arvioida eri tukitoimien vaikuttavuutta poikkeustilanteiden varalle. Mielestämme tehon tarpeesta ja tehopulan riskistä tarvitaan kattava analyysi, jossa huomioidaan tulevaisuuden sähkönkäyttö eri talousskenaarioita peilaten.

Verovarilla tai asiakkailta kerättävillä lisämaksuilla ei näkemyksemme mukaan tule tukea sellaista sähkön tuotantoa, joka rakentuu markkinaehtoisesti. Tehovajeessa kannattamme ensisijaiseksi ratkaisuksi markkinaehtoista kysyntäjoustoa. Tukitoimista kannattamme ensisijaisesti kohdistettua investointitukea, emmekä kannata tuotannon tukemista esimerkiksi kapasiteettimekanismilla. Mahdollisten tukitoimien vaikutus markkinahinnan muodostumiseen tulee kaikissa tapauksissa minimoida. Riskiksi on hyvä tunnistaa myös se, että yhtä energijärjestelmän osaa tuettaessa myös muut osat tarvitsevat jatkossa herkästi tukea.

Energiamarkkinan murros

